МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М.І. ПИРОГОВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
проректор закладу вищої освіти
з науково-педагогічної та
навчальної роботи

_____

професор ЗВО Інна АНДРУШКО

«02» 09 2025 р.

Філософія науки

_____
(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

з підготовки доктора філософії

на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти

галузі знань **I Охорона здоров'я та соціальне забезпечення**
(шифр і назва галузі знань)

спеціальності **I1 Стоматологія**
(код і найменування спеціальності)

Кваліфікація: доктор філософії зі стоматології

мова навчання **українська, англійська**

Вінниця 2025 рік

Робоча програма дисципліни **«Філософія науки»** підготовки доктора філософії третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю І1 Стоматологія.

«27» серпня 2025 року. 15 с.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:
д.філос.н., професор ЗВО Костянтин ВЕРГЕЛЕС,
к.філос.н., доцент ЗВО Павло КУЛІШ

РЕЦЕНЗЕНТИ:
Володимир Ратніков д.філос.н., проф., проф. ЗВО кафедри філософії Вінницького національного технічного університету
Володимир Попов д.філос.н., проф., проф. ЗВО кафедри теорії та історії держави і права та адміністративного права Донецького національного університету ім. В. Стуса

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії та суспільних наук
Протокол від «28» серпня 2025 року № 1

Завідувача кафедри
філософії та суспільних наук доцент ЗВО Павло КУЛІШ

«28» серпня 2025 року

Схвалено методичною радою кафедри філософії та суспільних наук Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова за напрямом підготовки доктора філософії третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти у галузі знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення.
Протокол від «29» серпня 2025 року №1

Голова доцент ЗВО Павло КУЛІШ

«29» серпня 2025 року

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Філософія науки» складена відповідно до освітньо-наукової програми (ОНП) підготовки доктора філософії за спеціальністю І1 Стоматологія 2025 р. Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова; Стандарту вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня галузі знань 22 Охорони здоров'я спеціальності 221 Стоматологія, введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України №1023 від 15.11.2022 р.

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Сучасний глобалізований, інформаційно насичений, техногенний світ, з необхідністю включає кожну людину в систему нових комунікативних взаємин, які ґрунтуються на інформації, насамперед, науковій, що призводить до руйнації усталених стереотипів та укорінених уявлень про світ, людину, суспільство та взаємини між ними. Радикальні зміни ціннісних орієнтацій, гостра потреба тривкого пошуку і швидкого знаходження життєво важливих рішень та ефективних раціональних дій по їх реалізації продукують постійні інтелектуальні напруги, а звідси і стресові ситуації, що стають реальними проблемами нинішнього повсякденного буття людини, сферою практичного втілення науково-філософської, науково-технологічної та медикоохоронної культури. Тому, навчальна дисципліна «Філософія науки», стає необхідною складовою сучасної вищої освіти і значущим компонентом підготовки докторів філософії.

Предмет забезпечує засвоєння фундаментальних знань щодо суті й змісту філософських і логікометодологічних аспектів сучасних проблем науки та методології її дослідження в яких розкриваються закономірності становлення та розвитку науки її завдань цілей, установок, ідеалів, а також отримуваних результатів та їх соціальних наслідків. Формування у аспірантів основних засад та здатностей філософської рефлексії над наукою, а також філософсько-методологічними проблемами наукового пізнання в цілому, має стати ключем для входження молодих науковців, шукачів істини та таємниць людського здоров'я в сучасну науку та сучасну науково-дослідну методологію, надає можливість майбутньому доктору філософії поєднувати набуті знання з умінням й практичними навиками науководослідної роботи, удосконалювати їх та ефективно і творчо застосовувати.

Аспіранту для вивчення виноситься проблема філософської рефлексії над наукою як специфічною формою пізнавальної діяльності людини й водночас соціальним інститутом та соціокультурним феноменом. Наука – важлива складова духовного світу людини та суспільства, одна з форм суспільної свідомості, інтегральне узагальнення інтелектуальних надбань та життєвого досвіду людства; вона є одним з основних джерел знань людства та теоретико-методологічною й технологічною основою його життєдіяльності.

Наука як особлива форма теоретичної рефлексії та технологічне підґрунтя практичної діяльності озброює людину знанням загальних принципів буття та перетворення світу, спираючись на які вона може орієнтуватися у складній системі зв'язків і відношень об'єктивної дійсності. Оскільки наука поширюється на все доступне людському пізнанню, то вона відрізняє нас від дикунів та варварів, і кожен народ є тим більше цивілізованим та освіченішим, чим більше в ньому громадян прагнуть до раціонального пізнання світу, сенсу життя та оволодіння професією, а також формування навиків самостійного й творчого мислення.

Програма підготовки докторів філософії складена на основі Закону країни «Про вищу освіту, 2014»; Стандарту вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня галузі знань 22 Охорони здоров'я спеціальності 221 Стоматологія, введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України №1023 від 15.11.2022 р.

Цілі навчання: Здобуття знань з філософії науки та їх логічне й практичне застосування в процесі наукової та професійної життєдіяльності.

Статус навчальної дисципліни: ОК 1 обов'язкова, цикл загальної підготовки.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є філософська рефлексія над наукою її розвитком, методологічними й гносеологічними аспектами та впливом на людську цивілізацію.

Міждисциплінарні зв'язки

Філософія науки тісно переплетена з іншими галузями знання, оскільки філософське осмислення буття та пізнання є світоглядною й методологічною основою всіх наукових досліджень. Зв'язок філософії з науковою діяльністю призводить до формування специфічного типу мислення та незалежного погляду на світ.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Філософія науки» є формування у здобувачів ступеня доктора філософії, знань і навичок у галузі філософії та методології науки, знайомство з історією та основними етапами її розвитку, а також практичним застосуванням науково-методологічних знань у науково-дослідній та професійній діяльності.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Філософія науки» є спрямування здобувачів ступеня доктора філософії, до раціонального пізнання світу, сенсу життя та оволодіння професією лікаря, а також формування навиків самостійного й творчого мислення у сфері науково-дослідної та медико-практичної діяльності.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання ОНП Стоматологія третього (освітньо-наукового) рівня галузі знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення, спеціальності І1 Стоматологія).

Згідно з вимогами ОНП третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення, спеціальності І1 Стоматологія дисципліна «Філософія науки» забезпечує набуття аспірантами наступних програмних компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми стоматології і дотичні міждисциплінарні проблеми, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення..

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 01. Здатність розв'язувати комплексні задачі на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору з дотриманням професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК 02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 05. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 06. Здатність аналізувати інформацію та приймати обґрунтовані професійні рішення.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 04. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність зі спеціальності «Стоматологія» у закладах вищої освіти.

СК 05. Здатність генерувати нові ідеї щодо розвитку теорії та практики стоматології, виявляти проблеми, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в галузі охорони здоров'я, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень в стоматології.

СК 07. Здатність критично аналізувати, оцінювати і синтезувати нові та комплексні ідеї у сфері стоматології та з дотичних міждисциплінарних питань.

СК 08. Здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення.

СК 09. Володіння сучасними методами наукового дослідження.

СК 10. Здатність до впровадження нових знань (наукових даних) в науку, освіту та інші сектори суспільства.

СК 11. Здатність брати участь у нарадах, професійних об'єднаннях, наукових конференціях, форумах, конгресах, засіданнях наукових товариств, стажуваннях та мобільності.

СК 12. Здатність до лідерства, керування колективом. Лідерство у розробці та впровадженні інновацій у професійній стоматологічній та освітній діяльності.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна. Програмні результати навчання (РН)

Філософія науки як навчальна дисципліна закладає фундамент для формування в подальшому інтегративних кінцевих результатів навчання згідно з ОНП третього (освітньо-наукового) рівня галузі знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення спеціальності І1 Стоматологія, а саме:

РН 01. Мати концептуальні та методологічні знання зі стоматології та на межі предметних областей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напряму, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.

РН 02. Глибоко розуміти загальні принципи та методи наук про здоров'я людини, основні тенденції їх розвитку, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних наукових розвідках у сфері стоматології та у викладацькій практиці.

РН 03. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень та прикладні проблеми стоматології державною та іноземними мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.

РН 04. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, експериментальних досліджень, статистичного аналізу даних, наявні літературні дані.

РН 07. Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проєкти медичної направленості, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі проблеми у сфері медицини.

РН 09. Планувати і виконувати дослідження зі стоматології та з дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики, біоетики, належної клінічної практики (GMP), критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань.

РН 11. Впроваджувати результати наукових досліджень в освітній процес, медичну практику та суспільство.

РН 12. Організовувати роботу колективу (здобувачів вищої освіти, колег, міждисциплінарної команди); демонструвати авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності.

Очікувані результати навчання з дисципліни:

1. Демонструвати знання з основних принципів та категоріальних визначень філософії й науки, їх предметних зв'язків та функціональних залежностей, основних історичних етапів розвитку та цивілізаційних визначеностей.
2. Вміти аналізувати зв'язок філософії з наукою, медициною та світовою культурою.
3. Застосовувати методологічні принципи філософсько-наукового пізнання природи і суспільства та їх взаємодії.
4. Використовувати науково-філософські знання для розуміння культурних традицій та їх вплив на розвиток медицини.

2. Програма навчальної дисципліни

Дисципліна	Модулі	Загальна кількість годин	Кредити ЄКТС	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Філософія науки	2	120	4	20	40	60

ПК-Диференційований залік

Примітка: 1 кредит ECTS становить 30 академічних годин. Аудиторне навантаження – 50%, СР – 50%.

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Філософська рефлексія над наукою та історією її розвитку.

Тема 1. Філософія. Наука. Філософія науки.

Поняття філософія науки. Історичні форми взаємодії філософії і науки. Підґрунтя науки та рефлексія над наукою. Типи філософських проблем науки.

Тема 2. Природа наукового знання

Поняття науки. Основні характеристики наукового знання. Наукове, ненаукове та позанаукове знання; проблема демаркації. Типологія наукових знань та класифікація наук. Соціальні функції науки.

Тема 3. Витоки науки.

Історичні та соціокультурні передумови зародження науки. Міфологія як первісний тип світогляду. Особливості релігійного світобачення. Протонаука та перед наука.

Тема 4. Наукові ідеї стародавнього Сходу, Індії та Китаю

Соціально-економічні та духовні передумови виникнення наукових ідей в країнах Сходу. Особливості східної парадигми раціональності. Натурфілософські, етичні та соціогуманітарні ідеї Давньокитайської філософії. Витоки та особливості науково філософських ідей стародавньої Індії.

Тема 5. Рання антична наука. Витоки давньогрецького природознавства та математики.

Натурфілософський період розвитку науки в Стародавній Греції.(Мілетська школа – Фалес, Анаксімандр, Анаксімен). Піфагореїзм і витоки давньогрецької математики. Елейська школа і постановка проблеми нескінченності. Атомістичне вчення Левкіпа-Демокріта.

Тема 6. Античне Просвітництво і становлення гуманітарного знання.

Антропологічні ідеї софістів (Протагор, Горгій, Гіппій, Продік) – «Людина є міра всіх речей». Риторика та діалектика софістів. Сократ і його ідея «Пізнай самого себе». Діалектика та етика Сократа. Розвиток морально-етичних ідей представниками сократичних шкіл. Вчення Платона про суспільство і державу.

Тема 7. Давньогрецька наука класичного та елліністичного періоду.

Теорія «ейдосів», космологія і піфагорійське вчення про числа Платона. Онтологія й вчення про відношення між поняттями і чуттєвим буттям Арістотеля. Фізика і космологія Арістотеля. Логіка Арістотеля і його вчення про метод. Атомістичне вчення Епікура. Онтологія неоплатонізму.

Тема 8. Наука в епоху Середньовіччя.

Ідейні витоки та основні принципи середньовічного світобачення. Перегляд античних наукових програм у Середні віки. Платонізм та арістотелізм як конкуруючі доктрини Середньовіччя. Середньовічне розуміння природи й людини. Проблема універсалій. Релігійна думка та формування наукових ідей в Середньовіччі.

Тема 9. Еволюція науки в епоху Відродження.

Відродження як культурноісторична епоха. Основні риси та особливості епохи. .
Пантеїзм як світоглядна основа Відродження. Концепція двоїстості істини та елементи

діалектики.

Тема 10. Нове розуміння людини й суспільства в епоху Відродження. Людина як творець самої себе.

Гуманістичний антропоцентризм Відродження і його філософська суть (Лоренцо Вала, Піко делла Мірандола, П.Помпонацці). Соціально-філософська і політична доктрина Н.Макіавеллі. Гуманістичний ідеал справедливого суспільства в «Утопії» Т.Мора та «Місті Сонця» Т.Кампанелли. Етикосоціальні ідеї М.Монтеня. .

Тема 11. Природознавчі ідеї Відродження. Проблема нескінченності світу.

Пантеїстична онтологія та космологія М.Кузанського. Детермінізм і астрологія П.Помпонацці. Методологічні ідеї та проблема природи й мистецтва у творчості Леонардо да Вінчі. Матеріалістична натурфілософія та ідеї нової космології Джордано Бруно. Астрономічне відкриття Н.Коперніка та його світоглядне значення.

Тема 12. Наука Нового часу. Виникнення класичної науки.

Філософське осмислення наукової революції XVII ст.. та її впливу на формування нової системи світобачення (Тихо де Браге, Йоган Кеплер, Ісаак Ньютон). Френсіс Бекон і його ідея «Великого відродження наук». Філософська суть та антисхоластична спрямованість наукових відкриттів Галілео Галілея. Предмет філософії та концепція науки Рене Декарта. Проблема науки й філософії у «Математичних засадах натуральної філософії» І.Ньютона. Відносини метафізики й конкретно-наукового знання та ідея передзаданої гармонії Г.В.Лейбніца.

Тема 13. Пошуки нової методології наукового пізнання в Новому часі.

«Новий органон» Ф.Бекона: критика силогістики і розробка теорії індукції. Проблема пізнання та нові методологічні ідеї Г.Галілея. Раціоналістичний метод та методичний сумнів Р.Декарта. Проблема інтуїції та особливості раціоналізму Б.Спінози. Види знання та спроби емпіричного пояснення достовірного знання Дж. Локком.

Тема 14. Епоха Просвітництва і становлення соціогуманітарних наук.

Просвітництво як культурно-історичний феномен. Деїзм та механістичний матеріалізм як основні світоглядні установки просвітництва. Провідні ідеї “Левіафану” Т.Гоббса: вчення про природний стан та природні закони (домовленість та угода), держава та суспільні закони. Лібералізм Дж.Локка у “Двох трактатах про правління”: концепція невідчужуваних прав людини (життя, свобода та власність набута своєю працею), суспільний договір, ідея розподілу влади. Ідея громадянської свободи, соціального елітаризму та суспільного договору Ж.-Ж.Руссо. Про обов’язок суспільства та громадянина у П.Гольбаха. Теорія природних прав людини В.А.Кондорсе. Просвітницький пацифізм Вольтера. Ш.Монтеск’є про справедливість та гуманізм як джерела долання суперечностей у суспільстві. Теорія вдосконалення людини та людства у Готхольда Ефраїма Лессінга. Філософія історії людства та дослідження духу гуманності у Йогана Гердера та Г.В.Ф.Гегеля.

Тема 15. Некласична та постнекласична наука XX ст.

Природознавча революція кінця XIX – початку XX ст.. і формування некласичної науки. Дискусії стосовно поняття «некласична наука», їх суть та значення. Некласична картина світу, її принципи та характерні ознаки. Постнекласична наука як трансдисциплінарне дослідження складних людиномірних самоорганізованих систем. Нелінійна наукова картина світу та її філософські підґрунтя. Сучасна практична філософія як філософія постнекласичної науки.

Змістовний модуль 2. **Сучасна наука та її філософське осмислення.**

Тема 1. Сучасна наука. Стан та перспективи розвитку.

Поняття культура. Наука як феномен сучасної культури. Реальна наука і система знань (уявлень) про науку. Наука та інші феномени культури. Етос науки. Основні тенденції розвитку сучасної науки.

Тема 2. Філософська концепція сучасного наукового пізнання.

Сутність пізнання. Інформація та знання. Філософські концепції пізнання. Основні гносеологічні (епістемологічні) принципи пізнавальної діяльності. Об'єкт і суб'єкт пізнання.

Тема 3. Структура наукового знання.

Науковий факт та його визначення. Проблема та гіпотеза їх пізнавальний сенс. Поняття теорії. Структура та функції наукової теорії. Науково-дослідна програма, парадигма та наукова картина світу.

Тема 4. Динаміка наукового знання

Ґенеза наукового знання. Рівні наукового пізнання. Метод і методологія наукового дослідження. Основні методи наукового пізнання. Поняття наукової революції.

Тема 5. Онтологічні та епістемологічні проблеми сучасної науки.

Предмет та об'єкт науки; проблеми визначення. Поняття реальності в науці; типи реальностей. Світоглядна та наукова картина світу. Сучасні проблеми природничо-наукового детермінізму та індетермінізму

Тема 6. Філософські проблеми природознавства та біологомедичних наук.

Поняття природничі науки, їх специфіка та класифікація. Сучасні проблеми математики та їх філософське осмислення. Актуальні проблеми сучасного фізичного пізнання. Філософські проблеми біології та медицини.

Тема 7. Філософія і методологія гуманітарного пізнання.

Філософсько-методологічні принципи гуманітарних наук. Специфіка гуманітарного знання та пізнання. Об'єкт гуманітарного пізнання. Проблема раціональності гуманітарного знання та пізнання

Тема 8. Наука і охорона здоров'я.

Здоров'я як філософськонаукова проблема. Індивідуальне і колективне (громадське) здоров'я. Охорона здоров'я як система, її принципи та завдання. Охорона здоров'я і майбутнє людини та людства.

Тема 9. Етика науки і наукових досліджень.

Визначення поняття етика науки. Соціокультурна значущість наукової діяльності й охорони здоров'я. Пошук істини і відповідальність вченого. Прогрес науки й охорони здоров'я та моральність суспільства.

Тема 10. Соціологічний поворот у сучасній філософії науки.

Програма натуралізму в сучасній філософії науки. Соціологічний підхід до науки як форма натуралізму у філософії науки. Натуралізм і концептуалізм.

Тема 11. Філософія інновацій у сучасній науці.

Феномен інновації та його дослідження. Методологічний індивідуалізм. Соціальна природа інновацій.

Тема 12. Епістемологічні моделі сучасного наукового дискурсу.

Наука як форма знання й епістемологічний дискурс. Деонтично(нормативно)-орієнтовані різновиди дискурсів. Дескриптивно(описово)- орієнтовані наукові дискурси. Основні теорії сучасної нелінійної науки та особливості їхніх епістемологічних засад.

Тема 13. Людиновимірність сучасної філософії науки.

Антропологічний поворот у сучасній філософії науки. Проблема соціогуманітарного в межах STS. Сучасні соціогуманітарні теорії: від інтерсуб'єктивізму до інтероб'єктивізму.

Тема 14. Формування та розвиток системного наукового світогляду.

Поняття світогляду. Плюралізм типів світогляду та їх взаємозв'язок. Особливості наукового світогляду. Наукова картина світу, науковий світогляд, світогляд.

Тема 15. Сучасний науково-технічний прогрес та перспективи людства

Поняття розвитку. Суперечність наукового розвитку. Прогрес і регрес. Проблема джерел, рушійних сил та спрямованості наукового прогресу. Сучасна наука і глобальні

проблеми людства. Проблема майбутнього і соціальне прогнозування. Сутність і значення наукового передбачення.

4. Структура навчальної дисципліни

	Тема	Всього	Лекції	Практичні заняття	СРС
	Змістовний модуль **1. Філософська рефлексія над наукою та історією її розвитку.**				
1	Філософія. Наука. Філософія науки.	4	2	2	
2	Природа наукового знання	2		2	
3	Витоки науки	6			6
4	Наукові ідеї стародавнього Сходу, Індії та Китаю	2		2	
5	Рання антична наука. Витоки давньогрецького природознавства та математики.	6			6
6	Античне Просвітництво і становлення гуманітарного знання.	6			6
7	Давньогрецька наука класичного та елліністичного періоду	4	2	2	
8	Наука в епоху Середньовіччя	2		2	
9	Еволюція науки в епоху Відродження	4	2	2	
10	Нове розуміння людини й суспільства в епоху Відродження. Людина як творець самої себе.	6			6
11	Природознавчі ідеї Відродження. Проблема нескінченності світу.	2		2	
12	Наука Нового часу. Виникнення класичної науки.	4	2	2	
13	Пошуки нової методології наукового пізнання в Новому часі	6			6
14	Епоха Просвітництва і становлення соціогуманітарних наук	2		2	
15	Некласична та постнекласична наука XX ст..	4	2	2	
	Змістовний модуль **2. Сучасна наука та її філософське осмислення.**				
1	Сучасна наука. Стан та перспективи розвитку.	8	2		6
2	Філософська концепція сучасного наукового пізнання	2		2	
3	Структура наукового знання	2		2	
4	Динаміка наукового знання	2		2	

5	Онтологічні та епістемологічні проблеми сучасної науки.	4	2	2	
6	Філософські проблеми природознавства та біологомедичних наук.	2		2	
7	Філософія і методологія гуманітарного пізнання.	2		2	
8	Наука і охорона здоров'я.	6			6
9	Етика науки і наукових досліджень.	2		2	
10	Соціологічний поворот у сучасній філософії науки.	6			6
11	Філософія інновацій у сучасній науці.	4	2	2	
12	Епістемологічні моделі сучасного наукового дискурсу.	2		2	
13	Людиновимірність сучасної філософії науки.	4	2	2	
14	Формування та розвиток системного наукового світогляду.	6			6
15	Сучасний науково-технічний прогрес та перспективи людства	8	2		6
	Всього годин – 120 **Кредитів ECTS – 4**	**120**	**20**	**40**	**60**

5. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовний модуль №1 Філософська рефлексія над наукою та історією її розвитку.		
1.	Філософія. Наука. Філософія науки.	2
2.	Давньогрецька наука класичного та елліністичного періоду	2
3.	Еволюція науки в епоху Відродження	2
4.	Наука Нового часу. Виникнення класичної науки.	2
5.	Некласична та постнекласична наука XX ст..	2
Змістовний модуль №2 Сучасна наука та її філософське осмислення.		
1.	Сучасна наука. Стан та перспективи розвитку.	2
2.	Онтологічні та епістемологічні проблеми сучасної науки.	2
3.	Філософія інновацій у сучасній науці.	2
4.	Людиновимірність сучасної філософії науки.	2
5.	Сучасний науково-технічний прогрес та перспективи людства	2
Усього		**20**

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовний модуль №1 Філософська рефлексія над наукою та історією її розвитку.		
1.	Філософія. Наука. Філософія науки.	2
2.	Природа наукового знання	2

3.	Наукові ідеї стародавнього Сходу, Індії та Китаю	2
4.	Давньогрецька наука класичного та елліністичного періоду	2
5.	Наука в епоху Середньовіччя	2
6.	Еволюція науки в епоху Відродження	2
7.	Природознавчі ідеї Відродження. Проблема нескінченності світу.	2
8.	Наука Нового часу. Виникнення класичної науки.	2
9.	Епоха Просвітництва і становлення соціогуманітарних наук	2
10.	Некласична та постнекласична наука XX ст..	2
Змістовний модуль №2 Сучасна наука та її філософське осмислення.		
1.	Філософська концепція сучасного наукового пізнання	2
2.	Структура наукового знання	2
3.	Динаміка наукового знання	2
4	Онтологічні та епістемологічні проблеми сучасної науки.	2
5.	Філософські проблеми природознавства та біологомедичних наук.	2
6.	Філософія і методологія гуманітарного пізнання.	2
7.	Етика науки і наукових досліджень.	2
8.	Філософія інновацій у сучасній науці.	2
9.	Епістемологічні моделі сучасного наукового дискурсу.	2
10.	Людиновимірність сучасної філософії науки.	2
Усього		**40**

7. Самостійна робота

	Тема	СРС
1	Витоки науки	6
2	Рання антична наука. Витоки давньогрецької математики.	6
3	Античне Просвітництво і становлення гуманітарного знання.	6
4	Нове розуміння людини й суспільства в епоху Відродження. Людина як творець самої себе.	6
5	Пошуки нової методології наукового пізнання в Новому часі	6
6	Сучасна наука. Стан та перспективи розвитку.	6
7	Наука і охорона здоров'я.	6
8	Соціологічний поворот у сучасній філософії науки.	6
9	Формування та розвиток системного наукового світогляду	6
10	Сучасний науково-технічний прогрес та перспективи людства	6
	Всього	**60**

8. Індивідуальні завдання: підготовка доповідей для науково-теоретичних семінарів.

1. Філософія як особлива форма теоретичної рефлексії над наукою.
2. Філософія у системі сучасного наукового знання.
3. Філософія, наука, медицина.

4. Філософські концепції походження релігійних вірувань.
5. Неортодоксальні школи індійської філософії.
6. Піфагор та його школа.
7. Сім мудреців світу.
8. Вчення Платона про тіло і душу та сучасна психосоматика.
9. Містицизм як спроба пізнання дійсності.
10. Арістотель - фундатор традиційної логіки.
11. Вплив філософії Демокріта на вчення Гіппократа.
12. Неоплатонізм і християнська догматика.
13. Суперечка про універсалії і сучасна проблема діагнозу хвороби та хворого.
14. Фома Аквінський - систематизатор середньовічної схоластики.
15. Антична філософія і епоха Відродження.
16. Парацельс і сучасна альтернативна медицина.
17. Просвітництво і вітчизняна філософія.
18. Механістичний матеріалізм і медицина.
19. Теорія пізнання І. Канта - революційний переворот у філософії.
20. Апріоризм І. Канта і сучасна медична діагностика.
21. Проблема свободи волі у філософії Й. Т. Фіхте.
22. Філософське вчення Й. Фіхте і сучасна наука.
23. Природознавство і філософія Ф. В. Й. Шеллінга.
24. Філософія Г. В. Ф. Гегеля і методологічні проблеми медицини.
25. Логіка і діалектика філософії Гегеля.
26. Критика Л. Фейєрбахом вульгарного матеріалізму.
27. Тейярдизм і вчення В. Вернадського.
28. Ранній німецький романтизм і філософська герменевтика.
29. Вплив західноєвропейської філософії на інтелектуальний розвиток України 17-18 ст.
30. Вчення про самопізнання людини Г. Сковороди.
31. Філософські погляди Д. І. Чижевського.
32. Загадки існування матерії.

9. Завдання для самостійної роботи: опрацювання матеріалу згідно тематичного плану із застосуванням сучасних інформаційних технологій, опрацюванням ситуаційних задач, пошуку on-line спеціалізованих ресурсів з презентацією сучасних методів дослідження.

10. Методи навчання: лекція, пояснення, бесіда, розповідь, ілюстрація, навчальна дискусія, суперечка, обговорення будь-якого питання навчального матеріалу, пізнавальні ігри шляхом моделювання життєвих ситуацій, що викликають інтерес до навчальних предметів, створення ситуації інтересу в процесі викладання навчального матеріалу з використання пригод, гумористичних уривків, створення ситуації новизни навчального матеріалу, опора на життєвий досвід.

11. Методи оцінювання (контролю): усний контроль: основне запитання, додаткові, допоміжні; запитання у вигляді проблеми; індивідуальне, фронтальне опитування і комбіноване; письмовий контроль.

12. Форма підсумкового контролю успішності навчання: диференційований залік аспіранта складається з суми поточного контролю та балів отриманих за підсумкове заняття.

13. Форма поточного контролю успішності навчання: Оцінка з дисципліни «Філософії науки» визначається з урахуванням поточної навчальної діяльності аспіранта із відповідних тем за традиційною 4-бальною системою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) з подальшим перерахунком у багатобальну шкалу.

Оцінка «відмінно» виставляється у випадку, коли аспірант знає зміст заняття та лекційний матеріал у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні,

точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї.

Оцінка «добре» виставляється за умови, коли аспірант знає зміст заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання аспірант відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка «задовільно» ставиться аспірантові на основі його знань всього змісту заняття та при задовільному рівні його розуміння. Аспірант спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінка «незадовільно» виставляється у випадках, коли знання і вміння аспіранта не відповідають вимогам «задовільної» оцінки.

Оцінювання самостійної роботи.

Оцінювання самостійної роботи аспірантів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному практичному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при проведення диференційованого заліку.

Оцінювання індивідуальних завдань.

Оцінювання індивідуальних завдань аспірантів здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному практичному занятті. Оцінювання індивідуальних завдань (наукових оглядів, дослідницьких проєктів, доповідей і презентацій) здійснюється під час поточного контролю з урахуванням таких критеріїв:

оцінка «відмінно» виставляється здобувачу освіти, якщо завдання виконано повністю, самостійно, на високому науковому рівні; матеріал логічно структурований, висновки обґрунтовані, використано актуальні наукові джерела;

оцінка «добре» виставляється здобувачу освіти, якщо завдання виконано в повному обсязі, матеріал викладено послідовно, висновки обґрунтовані, проте наявні окремі незначні недоліки;

оцінка «задовільно» виставляється здобувачу освіти, якщо завдання виконано частково або з недоліками; аналіз наукової інформації недостатньо глибокий, висновки потребують додаткового обґрунтування;

оцінка «незадовільно» виставляється здобувачу освіти, якщо завдання не виконано або виконано на низькому рівні; зміст не відповідає поставленій меті, відсутній належний аналіз наукових даних та обґрунтовані висновки.

Результати оцінювання індивідуальних завдань враховуються в межах поточного контролю відповідно до чинної системи оцінювання навчальної дисципліни.

Критерії оцінювання

Нарахування балів за результати всіх видів навчальної діяльності здобувачів освіти проводять згідно з чинним Положенням про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М. І. Пирогова.

«Філософіія науки» вивчається протягом 1 року і є двомодульною.

Підсумковий модульний контроль є диференційованим заліком, що проводиться на останньому занятті за розкладом. Диференційований залік передбачає складання іспиту в усній формі, обґрунтування своєї відповіді на прикладі історії філософії. Максимальна кількість балів, яку може отримати аспірант під час модульного контролю, складає 80, при цьому максимальна оцінка за відповідь – 50 балів, за ситуаційну задачу – 10 балів. Підсумковий контроль вважається зарахованим, якщо аспірант набрав не менше 50 балів.

Оцінка за диференційований залік відповідає шкалі: оцінка «5» 80-71 бал, оцінка «4» - 70-61 бал, оцінка «3» 60-50 балів.

Поточна успішність вираховується за весь курс вивчення дисципліни, середня оцінка

переводиться у бали згідно 120-бальної шкали.
Отримані бали відповідають фіксованій шкалі оцінок: : оцінка «5» 200-180 бал, оцінка «4» - 179-160 балів, оцінка «3» 159-122 бали.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для диференційованого заліку
180-200	**A**	Відмінно
170-179,99	**B**	Добре
160-169,99	**C**	
141-159,99	**D**	Задовільно
122-140,99	**E**	
60-121,99	**FX**	незадовільно з можливістю повторного складання
0-59,99	**F**	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення (навчальний контент (конспект або розширений план лекцій), плани практичних (семінарських) занять, самостійної роботи, питання, методичні вказівки, завдання для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів). Таблиці, схеми, документи, репродукції, фотографії, книги, діаграми, графіки, мультимедійні засоби (презентації, відеофільми).

15. Рекомендована література

Основна (базова)

1. Дзьобань О.П. Філософія науки: підручник/ О.П.Дзьобань; ДНУ «Ін-т інформації, безпеки і права Нац. академії прав. наук України». Київ; Одеса: Фенікс, 2024. – 516 с.
2. Гносеологія та епістемологія : навчальний посібник / В. Петрушенко / – Львів: «Новий Світ – 2000», 2024. – 209 с.
3. Методологія, організація та технологія наукових досліджень : навч. посіб. для аспірантів / О. П. Дзьобань ; ДНУ «Ін-т інфор мації, безпеки і права Нац. академії прав. наук України». – Київ; Одеса : Фенікс, 2024. – 284 с.
4. Еко Умберто, Федріга Рікардо. Історія філософії. Античність та Середньовіччя. – Харків: Фоліо, 2024. – 560 с.
5. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень: підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. Харків: Право, 2023. – 488 с.
6. Сидоренко Л.І. Філософія науки. Конспект лекцій. Для аспірантів 1-го року природничих спеціальностей. КНУ імені Тараса Шевченка, 2023 р. http://www.philsci.univ.kiev.ua
7. Бойко Ю. П., Тарасова О. В. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Хмельницький: ХНУ, 2023. – 138 с.
8. Сучасна філософія. Тексти : навчальний посібник (укладач: І. В. Мінаков). – Львів : «Новий Світ-2000», 2024. – 143 с.
9. Практикум з філософії : навчальний посібник / під редакцією В. Л. Петрушенка. Львів : «Новий Світ-2000», 2024. – 256 с.
10. Курс загальної філософії: від ідей до проблем: навчальний посібник / Ігор Карівець, Андрій Поцелуйко. За заг. ред. д-ра філос. наук І. В. Карівця. – Львів: Видавництво ПП «Новий Світ – 2000», 2024, 309 с.
11. Філософія. Підручник. 5-тє видання / Петрушенко В.Л. – Львів: «Новий Світ–2000», 2024. – 504 с.
12. Лісовський П.М., Лісовська Ю.П. Світова філософія поствоєнного часу : навч. посіб.

Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. – 472 с.
13. Петрушенко В. Стовпи творіння: Буття – Свідомість – Людина та Особистість. – Львів: «Новий Світ-2000», 2023.
14. Туренко В. Рання грецька філософія: рефлексії про політику і право. – К.: Дух і Літера, 2023. – 608 с.

Допоміжна

1. Словник з логіки і риторики : навчальний посібник / С. М. Повторева, О. Ю. Чурсінова. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2024. – 120 с.
2. Гносеологічні та логічні проблеми медичної діагностики: монографія / Святослав Черкасов. – Львів: Видавництво «Новий Світ – 2000», 2024. – 289 с.
3. Сидоренко Л.І. Філософія науки. Конспект лекцій. Для аспірантів 1-го року природничих спеціальностей. КНУ імені Тараса Шевченка, 2023 р. http://www.philsci.univ.kiev.ua
4. Арістотель. Метафізика. – К.: Темпора, 2022. – 848 с.
5. Марк Аврелій. Наодинці з собою. – Львів: Апріорі, 2022. – 184 с.
6. Платон. Діалоги. – К.: Фоліо, 2022. – 352 с.

16. Інформаційні ресурси

Електронна адреса сайту університету: http://vnmu.edu.ua
Електронна адреса сайту бібліотеки університету: http://library.vnmu.edu.ua
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського http://www.nbuv.gov.ua
Міністерство культури та інформаційної політики України (МКІП) https://mkip.gov.ua/
Центр Громадського здоров'я МОЗ України: https://phc.org.ua/
Інститут філософії імені Г.С.Сковороди НАН України https://www.filosof.com.ua/
Сайт електронної бібліотеки «Чтиво»: https://chtyvo.org.ua/search-google/
Книги жанру «Філософія»: https://diasporiana.org.ua/
Сайт (новогрецькою), який буде корисним для широкого загалу, хто цікавиться доробком Аристотеля - https://aristotelistes.cti.gr/admin/SelectTransSem
Студія онлайн-освіти Educational Era. URL: https://ed-era.com
Дія. Освіта. URL: https://osvita.diia.gov.ua
Освітня онлайн-платформа. URL: https://sendpulse.ua
Платформа онлайн-освіти. URL: https://impactorium.org
Освітній хаб – EduHub.in.ua. URL: https://eduhub.in.ua